

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Ekologické daně a jejich význam

Bakalářská práce

Autor: Blanka Hejduková
Studijní obor: Finanční management

Vedoucí práce: Ing. Pavel Jedlička, Csc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 14. 4. 2016

Blanka Hejduková

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Pavlu Jedličkovi, CSc. za metodické vedení práce, vstřícný přístup a cenné připomínky při psaní práce.

Anotace:

Tématem bakalářské práce je problematika ekologických daní, které jsou nejmladšími daněmi v české daňové soustavě. Práce stručně prezentuje právní regulaci těchto daní na základě zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně jeho částí 45, 46 a 47, včetně jejich konstrukčních prvků. Ekologické daně nejsou zavedeny izolovaně, ale v rámci tzv. ekologické daňové reformy. Jejich zavádění souvisí s harmonizací daňových systémů států v rámci Evropské unie. Práce se dále zabývá dalšími daněmi a poplatky, které ovlivňují životní prostředí, a analýzou výnosů z ekologických daní v České republice. V další části práce jsou popsány dopady těchto daní, které se projevují vyššími cenami v některých odvětvích nebo nižší spotřebou uhlí. V závěrečné části práce jsou shrnuty zjištěné výsledky.

Klíčová slova:

Předmět daně, plátce daně, základ daně, funkce daně, sazba daně, zdaňovací období, ekologická daňová reforma, daň z pevných paliv, daň z elektřiny, daň ze zemního plynu a některých dalších plynů.

Annotation

Title: Environmental taxes and their importance

The theme of this Bachelor Thesis is the issue of environment taxes, which are the youngest taxes in the Czech tax system. The thesis briefly presents the legal regulation of these taxes under Act no. 261/2007 Coll., about stabilization of public budgets, as subsequently amended, specifically it is part 45, 46 and 47, including their components. Environmental taxes are not implemented in isolation but in the context of the so-called Ecological tax reform. Their implementation is related to the harmonization of tax

systems of countries within the European Union. The Thesis also mentions other taxes and charges, which affect the environment, and analyzes the revenues from environmental taxes in the Czech Republic. The next part of the Thesis describes impact of these taxes, which is reflected in higher prices in certain sectors or lower coal consumption. The conclusion summarizes the results.

Key words:

Subject taxes, taxpayer, tax base, tax functions, tax rate, tax period, ecological tax reform, tax on solid fuels, electricity tax, tax on natural gas and some other gases.

Obsah

1. Úvod	1
2. Teoretická východiska daně	2
2.1 Pojem daně a daňová soustava ČR	2
2.2 Třídění daní	2
2.3 Konstrukční prvky daně	3
2.3.1 Daňový subjekt	4
2.3.2 Předmět daně	4
2.3.3 Osvobození od daně	5
2.3.4 Základ daně a zdaňovací období	5
2.3.5 Odpočty od základu daně	6
2.3.6 Sazba daně	6
2.3.7 Slevy na dani	7
2.4 Funkce daně	8
3. Spotřební daně	8
3.1 Porovnání spotřebních a ekologických daní	9
4. Ekologické daně	10
4.1 Ekologická daňová reforma	11
4.2 Průběh ekologické daňové reformy	12
5. Ekologické daně v České republice	13
5.1 Daň ze zemního plynu některých dalších plynů	13
5.2 Daň z pevných paliv	16

5.3 Daň z elektřiny.....	18
5. 3. 1 Novela zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů	19
5.4 Mechanismus výběru ekologických daní.....	20
6. Daně a poplatky s vlivem na životní prostředí	22
6.1 Poplatky s dopadem na životní prostředí.....	22
6.1.1 Poplatek za registraci (přeregistraci) motorového vozidla.....	24
6.2 Daně s dopadem na životní prostředí.....	25
6.2.1 Daň silniční.....	25
6.2.2 Spotřební daň z minerálních olejů.....	25
7. Metodický postup	26
8. Průběh a výsledky šetření.....	26
8.1 Inkaso ekologických daní	27
8.2 Daň z pevných paliv	28
8.3 Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů	29
8.4 Daň z elektřiny.....	30
8.5 Analýza dopadů ekologických daní	30
9. Ekologické daně v zemích Evropské unie.....	32
10. Shrnutí zjištěných výsledků.....	38
11. Závěr.....	39
Seznam použitých zdrojů.....	42
Seznam obrázků.....	44

Seznam schémat	44
Seznam grafů	44
Seznam tabulek.....	44

1. Úvod

Téma životního prostředí je v současné době stále diskutováno. Se zrychlujícím se technickým a technologickým pokrokem a s rostoucím počtem obyvatel a jejich zvyšujícími se potřebami je životní prostředí stále více zatěžováno, a to nejen z pohledu znečištění ovzduší, ale také půdy a vod. Všechny tyto uvedené aspekty by bez usměrňování a kontroly mohly mít nepředstavitelné následky. Proto většina států přistupuje k zavádění tzv. ekologických daní. Přísně je hledisko ochrany životního prostředí vyžadováno nejen v rámci Evropské unie ale i jinde ve světě.

Předmětem práce je problematika ekologických daní, tedy daně z pevných paliv, daně ze zemního plynu a některých dalších plynů a daně z elektřiny, které byly do českého právního řádu zapracovány zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Daň ze zemního plynu byla zavedena již dříve v rámci spotřebních daní, konkrétně daně z minerálních olejů, která je upravena zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Nicméně daň z elektřiny a daň z pevných paliv jsou v české daňové soustavě naprosto novými daněmi.

Cílem práce je stručně nastínit právní regulaci těchto nejmladších daní v české daňové soustavě a zmínit i další prostředky používané v České republice k ochraně životního prostředí. Součástí práce je také analýza a grafické znázornění výše vybraných ekologických daní od roku jejich zavedení, tj. rok 2008, až do roku 2014.

2. Teoretická východiska daně

2.1 Pojem daně a daňová soustava ČR

Daňová teorie definuje daň jako povinnou, nenávratnou, zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu. Jde o platbu neekvivalentní a neúčelovou (neekvivalentnost pro poplatníka znamená, že nemá nárok na protihodnotu ve výši odpovídající jeho platbě; neúčelovostí daně se rozumí fakt, že konkrétní daň v určité výši nemá financovat určitý vládní projekt, ale stane se součástí celkových příjmů veřejného rozpočtu). Daň se opakuje pravidelně v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů), nebo je nepravidelná a platí se za daných okolností (např. při převodu nemovitosti). [1]

Daňová soustava tvoří souhrn daní vybíraných v daném státě v daném čase. Z právního hlediska jsou to jednotlivé daně upravené v daňových zákonech. K činitelům ovlivňujícím uspořádání daňové soustavy se řadí velikost státu a jeho územní členění, tradice, způsob výběru daní, ale i přijaté závazky plynoucí ze zapojení do mezinárodních integračních procesů. [2]

2.2 Třídění daní

Daně lze klasifikovat z několika různých hledisek. Kupříkladu i na základě toho, jakým způsobem mohou splňovat jednotlivé funkce, tj. alokační, redistribuční nebo stabilizační. Jedním ze zásadních rozlišení daní je dle vazby na důchod poplatníka, tedy na **daně přímé a nepřímé**. „*Daně přímé platí poplatník na úkor svého důchodu a předpokládá se, že je nemůže přenést na jiný subjekt.*“ Mezi daně přímé patří daně z příjmů a majetkové daně. *U daní nepřímých se předpokládá, že je subjekt, který daň odvádí, neplatí z vlastního důchodu, ale že je přenáší na jiný subjekt.*“ Jedná se o daň spotřební, daň z přidané hodnoty a cla. [1]

Další věcné členění daně je podle objektu, na který jsou uloženy. Klíčovými jsou daně z příjmů (důchodů), z majetku, spotřební. Historie (vzácně i současnost) uvádí také daně z hlavyⁱ nebo podniky placené tzv. daně výnosové.ⁱⁱ [1]

Podle povahy veličiny, ze které se daň platí, se rozlišují daně:

- **kapitálové** – uložené na stavovou veličinuⁱⁱⁱ, tj. daně z majetku, ale také daně darovací a dědické;
- **běžné** – uvaleny na veličinu tokovou^{iv}, jde o daně důchodové, daň z přidané hodnoty, spotřební daň a také daň z kapitálových výnosů.

Podle vztahu k platební schopnosti poplatníků se rozlišují daně **osobní a in rem** (lat. „in rem“ = „na věc“). „Daně osobní jsou adresné a mají vztah ke konkrétnímu poplatníkovi tím, že zohledňují jeho platební schopnost.“ Jsou jimi daně důchodové, placené fyzickými osobami. „Daně in rem se platí bez ohledu na platební schopnost poplatníka.“ Mezi tyto daně se řadí daně z přidané hodnoty, spotřební, majetkové a výnosové.

Dle vztahu mezi velikostí daně a velikostí daňového základu se vyčleňují daně:

- **stanovené bez základu daně**, které zahrnují paušální daně;
- **specifické**, ty jsou stanoveny dle množství jednotek daňového základu;
- **ad valorem** (lat. „ad valorem“ = „k hodnotě“), které se určují podle ceny zdaňovaného základu. [1]

2.3 Konstrukční prvky daně

O tom, v jaké míře budou daně na jednotlivé subjekty dopadat, rozhodují následující základní konstrukční prvky:

- daňový subjekt,
- předmět daně,
- osvobození od daně,
- základ daně a zdaňovací období,
- odpočty od základu daně
- sazba daně,
- slevy na dani.

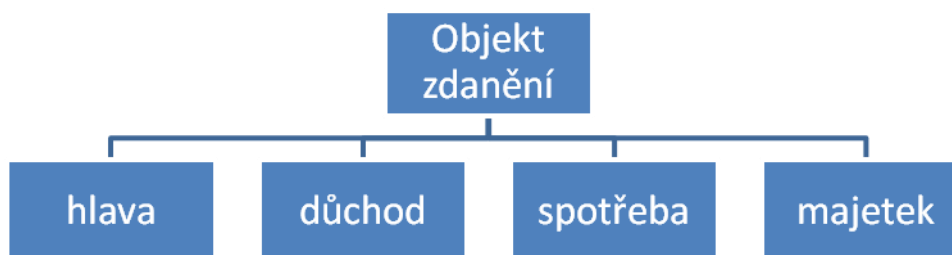
2.3.1 Daňový subjekt

Daňovým subjektem je osoba, která je ze zákona povinna odvádět nebo platit daň. Jsou jím:

- a) poplatník, jehož předmět (obvykle majetek nebo příjem) je podroben dani;
- b) plátce, který je povinen (z důvodu majetkové odpovědnosti) odvést do rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům. [3]

2.3.2 Předmět daně

Objektem zdanění je chápána veličina, z níž se vybírá daň. V zásadě se dají rozlišit čtyři skupiny, do kterých můžeme předmět daně začlenit:

Obrázek 1: Předmět zdanění

Zdroj [3]: vlastní úprava

Předmětem historicky nejstarší daně, daně z hlavy, je osoba, tj. hlava. Přestože tato daň sebou nese jisté výhody (např. je nevyhnutelná), v současnosti se v daňových soustavách příliš neužívá. Její dopad by mohl být pro některé poplatníky až neúnosný.

Naproti tomu daně z důchodu (daně z příjmů) jsou poměrně mladým předmětem zdanění. Především daň z příjmů fyzických osob je jedním z hlavních přerozdělovacích kanálů. Nicméně v posledních desetiletích podíl těchto daní na daňových příjmech klesá, což je spojeno s výší těchto daní, která může snižovat ekonomickou činnost nebo odrazovat poplatníky do zahraničí.

Daně ze spotřeby jsou zahrnuty do ceny služeb a zboží, jsou tedy vybírány prostřednictvím plátce, což je považováno za méně viditelné a daně jsou lépe snášeny. Do této skupiny daní se dále také řadí jeden z novějších druhů daní, daně ekologické.

Ty mají za úkol (jak již bylo zmíněno) omezit spotřebu produktů zatěžující životní prostředí.

Poslední skupinou jsou daně majetkové, jejichž předmětem zdanění je majetek, zejména nemovitosti. Daně tohoto typu jsou vybírány prostřednictvím poplatníka a bývají příjmem nižších samosprávních celků. [3]

2.3.3 Osvobození od daně

Část předmětu daně zpravidla není zahrnuta do základny pro výpočet daňové povinnosti, je tzv. osvobozena a daň se z ní nevybírání. Osvobození od daně tedy vymezuje tu část předmětu, kterou daňový subjekt není povinen (ani oprávněn) do základu daně zahrnout. S tím však souvisí skutečnost, že nelze k takové části předmětu daně uplatnit položky, které by jinak snižovaly základ daně, případně daň. [3]

Osvobození od daně může mít různé podoby a to buď osvobození úplné, nebo částečné. Jedná-li se o osvobození úplné, jsou zároveň splněny všechny podmínky. Nejjednodušeji lze úplné osvobození demonstrovat například na dani z příjmů fyzických osob, kde jsou od daně osvobozeny příležitostné příjmy¹, pokud jejich úhrn nepřesáhne ve zdaňovacím období 30 000 Kč. Pokud by se však tyto příjmy zvýšili byť jen o jednu korunu, přestává být splněna jedna podmínka osvobození od daně, a proto celá částka 30 001 Kč bude zahrnuta do základny pro výpočet daňové povinnosti. [3]

Do techniky stanovení základu daně se někdy také zahrnuje i nezdanitelné minimum, jehož úkolem je snížit neefektivní výběry značně malých výší daně. Nezdanitelné minimum představuje částku, do které příjem nepodléhá zdanění, proto není vždy snadné odlišit od sebe nezdanitelné minimum a úplné osvobození od daně, neboť se liší jen účelem, pro který byly zavedeny. [3]

2.3.4 Základ daně a zdaňovací období

K základu daně Vančurová ([3]:19) uvádí: „*Základ daně je předmět daně vyjádřený v měrných jednotkách a upravený podle zákonných pravidel.*“

---

¹ Blíže viz §10 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Z této definice plyne, že základ daně je nutno vyjádřit buď v hodnotovém vyjádření, nebo fyzikálních jednotkách. Podle jednotky, ve které je základ daně vyjádřen rozlišujeme tyto daně:

- bez vztahu k velikosti základu daně, což může být v našem daňovém systému například místní poplatek za využívání a odstraňování komunálních odpadů;
- hodnotové (ad valorem), u kterých je základ daně vyjádřen v peněžních jednotkách;
- specifické, u nichž je základ daně určen ve fyzikálních či chemických jednotkách.

Časový interval, za který se daň stanovuje a vybírá, se nazývá zdaňovací období. V České republice je základním zdaňovacím obdobím kalendářní rok, který se využívá u většiny přímých daní. Ovšem například u daně spotřební, která spadá do daní nepřímých, se využívá kalendářní čtvrtletí.

2.3.5 Odpočty od základu daně

U některých daní, zejména u daně z příjmů, se základ dále snižuje o odpočty, které se dělí na standardní a nestandardní.

Standardní odpočty snižují základ daně o pevnou částku, pokud subjekt splňuje předpoklady, které se k uplatnění vztahují. Obvykle berou v úvahu sociální postavení poplatníka, proto mohou částečně vynahradit určité znevýhodnění.

Nestandardní odpočty jsou reprezentovány položkami, jež může subjekt odečíst od základu daně v prokazatelně vynaložené výši, tj. například dary nebo úroky z úvěru.
[3]

2.3.6 Sazba daně

„Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně (snižového o odpočty) stanoví základní částka daně.“ [3]

Zpravidla se užívají následující druhy sazeb:

- jednotná sazba, u níž nezáleží na kvalitě předmětu daně a je pro všechny jeho typy stejná;
- diferencovaná sazba, jejíž výše se odlišuje buď dle typu předmětu daně, nebo daňového subjektu;
- pevná sazba daně předpokládá, že je základ daně vyjádřen ve fyzikálních jednotkách, neboť tento druh sazby se vztahuje na fyzikální jednotku;
- relativní sazba je uplatňována u hodnotového základu daně. [3]

2.3.7 Slevy na dani

Slevy jsou další klíčovou součástí daňové struktury. Jejich úkolem je snížit částku daně, to znamená, že se odečítají od vypočítané daně. Rozlišuje se několik typů slev:

- absolutní, která je určena pevnou částkou;
- relativní, obvykle určená procentem;
- standardní, jenž lze uplatnit při plnění zákonem stanovených podmínek;
- nestandardní, která je určena prokazatelně vynaloženými výdaji, o jejichž hodnotu lze snížit základní částku daně, ať už do výše omezení, nebo v plné výši. [3]

Obrázek 2: Typy slev na dani

zdroj [3]: vlastní úprava

2.4 Funkce daně

Účel zdanění je zřejmý z hlavních ekonomických funkcí veřejného sektoru, kterými jsou:

- **funkce alokační** – její uplatnění nastává v případě, kdy na trhu dochází k neefektivní alokaci zdrojů. Mezi příčiny tržního selhání se řadí: existence veřejných statků, statků pod ochranou, externalit a nedokonalé konkurence;
- **funkce fiskální** – je považována za jednu z nejdůležitějších funkcí daní, při níž se do veřejných rozpočtů získávají finanční prostředky, ze kterých jsou hrazeny veřejné výdaje;
- **funkce redistribuční** - je významná proto, že stírá rozdíl nerovnoměrného rozdělení důchodů a bohatství ve společnosti. Daně, jakožto veřejné finance, přesouvají část důchodů a bohatství směrem od bohatších jednotlivců k chudším;
- **funkce stabilizační** – představuje snižování cyklických výkyvů v ekonomice s cílem zajistit cenovou stabilitu a uspokojivou úroveň zaměstnanosti. [1]

3. Spotřební daně

Spotřební daně byly do daňového systému zavedeny při velké daňové reformě, která v České republice proběhla v roce 1993. Přijetím těchto a některých dalších druhů daní byl vytvořen základ moderního daňového systému, blízkého daňovým systémům vyspělých zemí. V roce 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, byly spotřební daně upraveny novým zákonem, a to zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, který plně harmonizuje úpravu spotřebních daní v České republice s právními požadavky Evropské unie.

Spotřební daně se řadí mezi daně nepřímé a jsou ukládány nejen za účelem zvýšení příjmů státního rozpočtu, ale především s úmyslem omezit spotřebu zdraví škodlivých výrobků a regulovat jejich cenu na trhu. [4]

Zákon o spotřebních daních vymezuje šest skupin výrobků, podléhajících spotřební dani. Jsou jimi:

- minerální oleje,
- líh,
- pivo,
- víno a meziprodukty,
- tabákové výrobky,
- surový tabák (od roku 2015).

Do spotřebních daní byly také zařazeny daně ekologické, které byly zavedeny v roce 2008 zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Mezi ekologické daně se řadí daň z pevných paliv, daň z elektřiny a daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, která byla dříve zahrnuta ve spotřebních daních z minerálních olejů.

3.1 Porovnání spotřebních a ekologických daní

Z výše uvedeného obecného přiblížení spotřebních daní se nabízí srovnání s daněmi ekologickými.

V České republice byly do daňového systému spotřební daně zavedeny při velké daňové reformě v roce 1993, avšak jejich zavedení nebylo vyvoláno harmonizací. Jejich předmětem se stalo pět skupin vybraných výrobků, jak je známe ze zákona dodnes, a v roce 2015 přibyl do spotřebních daní surový tabák. Naproti tomu ekologické daně byly zavedeny až v roce 2008, kdy už byla Česká republika členem Evropské unie, a tudíž jejich začlenění do našeho daňového systému bylo ovlivněno harmonizačními nároky. Daň z pevných paliv a daň z elektřiny byly daněmi zcela novými, avšak daň ze zemního plynu byla doposud předmětem spotřebních daní, konkrétně daní z minerálních olejů. Zatímco spotřební daně jsou jedny z nejstarších, neboť jejich historie začíná již v dobách feudální společnosti, ekologické daně jsou nejmladšími daněmi v moderních daňových soustavách. [4]

Další rozdíl lze spatřit v důvodu zavedení těchto skupiny daní. U spotřebních daní bylo hlavním důvodem zavedení redukovat spotřebu zdraví škodlivých produktů, především tabákových výrobků a alkoholu, prostřednictvím ceny, kdežto u ekologických daní byla hlavním záměrem ochrana životního prostředí, tedy nahrazení energetických zdrojů, které zatěžují životní prostředí, zdroji ekologičtějšími. To, že spotřební daně mají vliv na vyšší ceny produktů, souvisí s tím, že nebyly konstruovány jako ekologické daně, které jsou výnosově neutrální, to znamená, že výnos daně by měl být vyrovnán snížením zdanění práce. Ekologické daně by proto neměly představovat dodatečné daňové zatížení. Obě skupiny daní lze, dalo by se říci, legálně obejít. U spotřebních daní je to možné ukončením spotřeby zdraví škodlivých produktů, zatímco u ekologických daní lze přejít ke zdroji energie, který méně zatěžuje životní prostředí, a tímto způsobem je možné se daním vyhnout. [4]

Spotřební a ekologické daně mají i některé společné prvky. Jedním z nich je zařazení do přímých daní. Obě skupiny zvyšují daňové zatížení výrobku, neboť vstupují do základu daně z přidané hodnoty. Ekologické i spotřební daně spravuje soustava celních orgánů, tedy celní úřady, celní ředitelství a Generální ředitelství cel, kterým se tak rozšířila agenda, kterou spravují, a počet kontrolovaných subjektů. Dalším shodným prvkem je zdaňovací období, kterým je kalendářní měsíc, a obdobné je to i se lhůtou pro podání běžného daňového přiznání. [4]

4. Ekologické daně

Ochrana životního prostředí je v současnosti stále aktuálním tématem, neboť s rostoucím počtem obyvatel a jejich zvyšujícími se potřebami, technickým a technologickým pokrokem je životní prostředí stále více zatěžováno, a to nejen z pohledu znečištění ovzduší, ale také půdy a vod. Všechny tyto uvedené aspekty by bez regulace a kontroly mohly mít nepředstavitelné následky. Proto většina států přistoupila k zavádění tzv. ekologických daní.

Ekologické daně patří mezi daně nápravné, proto je jejich úkolem tento vývoj zastavit, nebo alespoň výrazně zpomalit, a tím snížit dopady na životní prostředí. Snaží se tedy motivovat ekonomické subjekty k takovému chování, které přispívá ke zmírnění poškození životního prostředí a jeho vlivů na lidské zdraví.

4.1 Ekologická daňová reforma

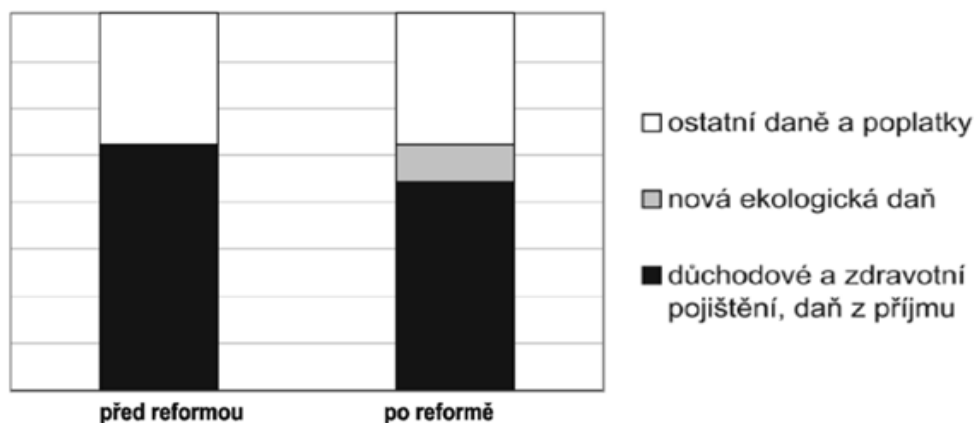
Prostřednictvím ekologické daňové reformy se vláda snaží motivovat ekonomické subjekty k takovému jednání, jež zmírňuje poškození životního prostředí a jeho dopad na obyvatelstvo a jeho zdraví. [9]

V rámci Evropská unie byla v roce 2003 přijata Směrnice Rady 2003/96/ES², která harmonizuje ekologické daně v tomto uskupení států a zavedla nejenom vyšší zdanění tehdy stávajících energetických produktů, ale také se soustředila na nové předměty zdanění, jímž byla například elektřina nebo uhlí. Tato směrnice byla v roce 2004 doplněna Směrnicí Rady 2004/74/ES, která vybraným členským státům dovolovala prozatímní odklad zavedení energetických daní nebo nižší sazby daní. Protože je Česká republika od roku 2004 členem Evropské unie, byla tato směrnice závazná i pro ni. Ekologické daně byly do českého daňového systému zavedeny v roce 2008 v rámci první etapy reformy, avšak ČR obdržela výjimku, která jí umožňovala do konce ledna 2008 uplatňovat částečné nebo úplné osvobození od daně z pevných paliv, elektřiny a zemního plynu. [4]

Hlavní předpokladem ekologické daňové reformy je výnosová neutralita. To znamená, že nově zavedené daně nezvýší daňové zatížení a výnos z těchto nových daní bude kompenzován snížením jiných daní. Cílem reformy je převést část zdanění práce na zdanění takových komodit a služeb, jejichž výrobou a spotřebou je zatěžováno a znečišťováno životní prostředí. Aby bylo v praxi dosaženo nižšího zdanění práce, muselo dojít ke snížení odvodů na sociální pojištění, popřípadě snížení sazeb daně z příjmů. [10]

---

² Směrnice Rady 2003/96/ES, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny

Obrázek 3: Princip ekologické daňové reformy

Zdroj: [10]

4.2 Průběh ekologické daňové reformy

V České republice byla ekologická daňová reforma rozvržena do tří etap a svým horizontem zasahuje přinejmenším až do roku 2017. Společným předpokladem pro všechny tři etapy je již zmíněná výnosová neutralita.

První etapa reformy přinesla do České republiky v souladu s podmínkami členství v Evropské unii zavedení nových ekologických daní. Jednalo se o daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny, které doplnily již existující spotřební daň z minerálních olejů. Právní úprava těchto daní je zanesena v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Druhá etapa byla Ministerstvem životního prostředí plánována na horizont 2010 až 2013 a jejím cílem bylo snížení emisí do ovzduší. Středem pozornosti se stal poplatek za znečištění životního prostředí, neboť se začalo uvažovat o jeho převedení na emisní daň z CO₂. Současně začala Evropská komise s přípravou přezkoumání Směrnice 2003/96/ES, o zdanění energetických produktů a elektřiny, jejímž cílem je, aby energetické daně vzaly v úvahu i obsah CO₂ v palivu. Díky této skutečnosti však Česká republika od tohoto úmyslu prozatím ustoupila s tím, že poplatky za znečištění ovzduší byly zachovány, ale v rámci nového zákona č. 01/2012 Sb., o ochraně ovzduší došlo k jejich značné úpravě.

Třetí etapa má být odezvou na vyhodnocení předchozích dvou etap a na podobu schválené revize Směrnice 2003/96/ES. Vyloučeno není ani případné rozšíření zdanění

na další surovinové zdroje a produkty (případně služby), jejichž výroba a spotřeba bude mít negativní vliv na životní prostředí a zdraví obyvatelstva. [9]

5. Ekologické daně v České republice

Z důvodu členství v Evropské unii vznikla České republice k 1. lednu 2008 povinnost zavést daň ze zemního plynu, z pevných paliv a z elektřiny. V souvislosti se zavedením, byly tyto daně koncipovány v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů v části čtyřicet pět až čtyřicet sedm.[5]

Důvodem zavedení ekologických daní bylo úsilí o ochranu životního prostředí. Proto je jejich záměrem stimulovat ekonomické subjekty k takovému chování, které povede ke snížení poškození životního prostředí a tím i negativních dopadů na zdraví obyvatel. Ekologické zdanění má subjekty vést k využívání ekologicky nezatěžujících zdrojů energie a snížení spotřeby energie.

Jak již bylo zmíněno v předcházejícím textu, zavedením ekologických daní měla být zachována tzv. výnosová neutralita. Jinak řečeno, navýšení, které jejich zavedením vzniklo, mělo být kompenzováno snížením jiných daní. Ve své podstatě se tedy daňové zatížení ani nezvýšilo ani nesnížilo. Aby byla výnosová neutralita dodržena, došlo v roce 2009 k částečnému snížení sazby sociálního pojištění. U zaměstnavatele se jednalo o snížení z původních 26 procent na 25 % a u zaměstnanců se sazba snížila z 8 % na 6,5 %. U sazeb zdravotního pojištění nebo daně z příjmů k žádným změnám nedošlo.

5.1 Daň ze zemního plynu některých dalších plynů

Plátcem této daně je podle §3

- a) *dodavatel, který na daňovém území⁹ dodal plyn konečnému spotřebiteli;*
- b) *provozovatel distribuční soustavy, provozovatel přepravní soustavy a provozovatel podzemního zásobníku plynu;*
- c) *fyzická nebo právnická osoba, která použila plyn zdaněný nižší sazbou daně k účelu, kterému odpovídá vyšší sazba daně;*

- d) *fyzická nebo právnická osoba, která použila plyn osvobozený od daně k jiným účelům, než na které se osvobození od daně vztahuje;*
- e) *fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněný plyn, s výjimkou plynu osvobozeného od daně. (§3, zák. č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 45., Čl. LXXII)*

Předmětem daně je plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11, 2711 21, 2711 29 a 2705

- a) *určený k použití, nabízený k prodeji nebo používaný pro pohon motorů nebo pro jiné účely, s výjimkou plynu uvedeného v písmenech b) a c);*
- b) *určený k použití, nabízený k prodeji nebo používaný pro výrobu tepla bez ohledu na způsob spotřeby tepla;*
- c) *určený k použití, nabízený k prodeji nebo používaný*
  - I. *pro stacionární motory;*
  - II. *v souvislosti s provozy a stroji používanými při stavbách, stavebně inženýrských pracích a ve veřejných pracích;*
  - III. *pro vozidla určená k používání mimo veřejné cesty nebo pro vozidla, která nejsou schválena k používání převážně na veřejných silnicích.*

Základem daně je množství plynu v MWh spalného tepla a sazby daně jsou stanoveny takto:

- a) *264,80 Kč/MWh spalného tepla pro plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 29 a 2705, který je předmětem daně podle §4 písm. a)*
- b) *v období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2011 činí sazba daně 0 Kč/MWh spalného tepla pro plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11 a 2711 21, který je předmětem daně podle § 4 písm. a);*
- c) *v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2014 činí sazba daně 34,20 Kč/MWh spalného tepla pro plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11 a 2711 21, který je předmětem daně podle § 4 písm. a);*

- d) *v období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2017 činí sazba daně 68,40 Kč/MWh spalného tepla pro plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11 a 2711 21, který je předmětem daně podle § 4 písm. a);*
- e) *v období od 1. ledna 2018 do 31. prosince 2019 činí sazba daně 136,80 Kč/MWh spalného tepla pro plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11 a 2711 21, který je předmětem daně podle § 4 písm. a);*
- f) *od 1. ledna 2020 činí sazba daně 264,80 Kč/MWh spalného tepla pro plyn uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11 a 2711 21, který je předmětem daně podle § 4 písm. a);*
- g) *30,60 Kč/MWh spalného tepla pro plyn, který je předmětem daně podle § 4 písm. b);*
- h) *30,60 Kč/MWh spalného tepla pro plyn, který je předmětem daně podle § 4 písm. c).*

Pokud není možné spalné teplo plynu určit v MWh, stanoví se ve výši 15 MWh na tunu plynu. (§6, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 45., Čl. LXXII)

Konečná daň se vypočítá jako součin základu daně a sazby daně.

Od daně je osvobozen plyn určený k použití, nabízený k prodeji, nebo použitý

- a) *pro výrobu tepla v domácnostech a v domovních kotelnách uvedený pod kódy nomenklatury 2711 11 a 2711 21;*
- b) *k výrobě elektřiny;*
- c) *pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla v generátorech s minimální stanovenou účinností podle zvláštního právního předpisu, pokud je teplo z kombinované výroby elektřiny a tepla dodáváno domácnostem;*
- d) *jako pohonná hmota pro plavby po vodách na daňovém území; toto osvobození se netýká plynu použitého jako pohonná hmota pro soukromá rekreační plavidla vymezená v zákoně o spotřebních daních;*

- e) *v metalurgických procesech;*
- f) *k mineralogickým postupům;*
- g) *k jinému účelu než pro pohon motorů nebo pro výrobu tepla, i když při takovém použití vzniká technologické teplo. (§8, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 45., Čl. LXXII)*

Zdaňovacím obdobím, dle §25 zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 45., je kalendářní měsíc.

Daň je splatná do 25. dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém vznikla plátcí povinnost tuto daň zaplatit a přiznat. (§26 zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 45., Čl. LXXII)

5.2 Daň z pevných paliv

Podle §3 zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů je plátcem daně z pevných paliv

- a) *dodavatel, který na daňovém území dodal pevná paliva konečnému spotřebiteli;*
- b) *fyzická nebo právnická osoba, která použila pevná paliva osvobozená od daně k jiným čelům, než na které se osvobození od daně vztahuje;*
- c) *fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala zdaněná pevná paliva, s výjimkou pevných paliv osvobozených od daně.*

Předmětem daně jsou následující pevná paliva:

- a) *černé uhlí, brikety, bulety a podobná pevná paliva vyrobená z černého uhlí uvedená pod kódem nomenklatury 2701;*
- b) *hnědé uhlí, hnědouhelné brikety, též aglomerované hnědé uhlí kromě gagátu (černého jantaru) uvedené pod kódem nomenklatury 2702;*
- c) *koks a polokoks z černého uhlí, hnědé uhlí nebo rašeliny, též aglomerovaný, retortové uhlí uvedené pod kódem nomenklatury 2704;*

d) ostatní uhlovodíky uvedené pod kódy nomenklatury 2706, 2708, 2713 až 2715, pokud jsou určeny k použití, nabízeny k prodeji nebo používány pro výrobu tepla. (§4, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 46., Čl. LXXIII)

Základem daně je množství pevných paliv vyjádřené v GJ spalného tepla v původním vzorku.

Sazba daně činí 8,50 Kč/Gj spalného tepla v původním vzorku.^{vi} Nelze-li spalné teplo v tomto vzorku prokázat, stanoví se spalné teplo ve výši 33 GJ na tunu pevných paliv. (§6, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 46., Čl. LXXIII)

Součinem základu a sazby daně dostaneme konečnou daň.

Osvobozena jsou pevná paliva určená k použití, nabízená k prodeji, nebo použitá

- a) *k výrobě elektřiny;*
- b) *pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla v generátorech s minimální stanovenou účinností podle zvláštního právního předpisu, pokud je teplo z kombinované výroby elektřiny a tepla dodáváno domácnostem;*
- c) *jako pohonná hmota nebo palivo pro plavby po vodách na daňovém území. Toto osvobození se netýká pevných paliv používaných pro soukromá rekreační plavidla vymezená v zákoně o spotřebních daních;*
- d) *v chemických redukčních procesech ve vysokých pecích;*
- e) *v metalurgických procesech;*
- f) *k mineralogickým postupům;*
- g) *k výrobě koksu;*
- h) *k jinému účelu než pro pohon motorů nebo pro výrobu tepla, i když při takovém použití vzniká technologické teplo;*
- i) *k technologickým účelům v podniku, ve kterém byla pevná paliva vyrobena. (§8. zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 46., Čl. LXXIII)*

Zdaňovacím obdobím je, stejně jako u daně ze zemního plynu a některých dalších plynů, kalendářní měsíc. (§24, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 46., Čl. LXXIII)

Plátci jsou povinni přiznat a zaplatit daň do 25. dne po skončení zdaňovacího období, kdy jim tato povinnost vznikla. (§25, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 46., Čl. LXXIII)

5.3 Daň z elektřiny

Plátcem daně je

- a) *dodavatel, který na daňovém území dodal elektřinu konečnému spotřebiteli,*
- b) *provozovatel distribuční soustavy a provozovatel přenosové soustavy,*
- c) *fyzická nebo právnická osoba, která použila elektřinu osvobozenou od daně podle §8 odst. 2 k jiným účelům, než na které se osvobození od daně vztahuje,*
- d) *fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněnou elektřinu, s výjimkou elektřiny osvobozené od daně. (§3, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)*

Předmětem daně je elektřina uvedená pod kódem nomenklatury 2716. (§4, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)

Základem daně je množství elektřiny v MWh a sazba daně činí 28,20 Kč/MWh. (§6, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)

Výše daně je určena součinem základu daně a sazby. (§7, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)

Od daně z elektřiny je osvobozena

- a) *elektřina ekologicky šetrná,*
- b) *vyrobená v dopravních prostředcích, pokud je tam spotřebována,*

- c) vyrobená ze zdaněných výrobků, které jsou předmětem daně ze zemního plynu, daně z pevných paliv nebo spotřební daně, v zařízeních se jmenovitým elektrickým výkonem do 2 MW, pokud je taková elektřina spotřebována přímo nebo je dodávána prostřednictvím vedení, kterým je dodávána výhradně taková elektřina.

Od daně je také osvobozena elektřina určená k použití nebo použitá

- a) *k technologickým účelům nezbytným pro výrobu elektřiny nebo kombinovanou pro výrobu elektřiny a tepla;*
- b) *k technologickým účelům nezbytným k udržení schopnosti vyrábět elektřinu nebo kombinovanou výrobu elektřiny a tepla;*
- c) *ke krytí ztrát v přenosové nebo distribuční soustavě;*
- d) *při provozování dráhy a drážní dopravy pro přepravu osob a věcí na dráze železniční, tramvajové a trolejbusové;*
- e) *při elektrolytických nebo metalurgických procesech;*
- f) *k mineralogickým postupům. (§8, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)*

Zdaňovacím obdobím, stejně jako u dvou výše zmíněných daní, je kalendářní měsíc. (§25, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)

Do 25. dne po skončení zdaňovacího období jsou plátcí povinni tuto daň přiznat a zaplatit. (§26, zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část 47., Čl. LXXIV)

5. 3. 1 Novela zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

Počátkem prosince 2015 Celní správa ČR zveřejnila informace o novelizaci čtyřicáté sedmé části zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, ve znění

pozdějších předpisů. Účinnost výše zmíněné novely se předpokládá k 1. lednu 2016 a týká se osvobození od daně u ekologicky šetrné elektřiny.

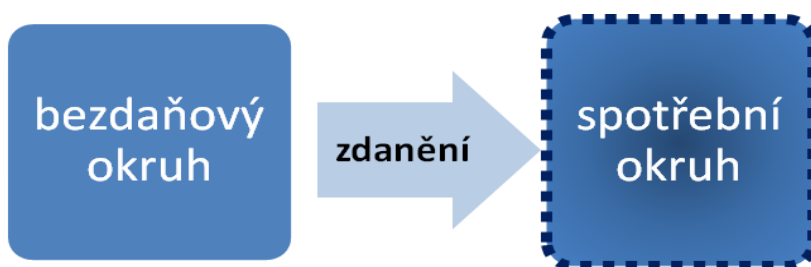
Podle novely bude osvobozena od daně ekologicky šetrná elektřina v případě, že budou splněny následující podmínky: bude-li tato elektřina vyrobena v odběrných místech a zároveň bude v těchto místech spotřebována a současně musí platit, že instalovaný výkon výroby elektřiny nepřesáhne dle energetického zákona 30 kW.

Povinnost přiznat a zaplatit daň vznikne tedy výrobcí, jenž bude zároveň dodavatelem ekologicky šetrné elektřiny na území České republiky, dnem jejího dodání konečnému spotřebiteli. Tato povinnost také výrobcí vznikne dnem spotřeby v případě, že instalovaný výkon výroby přesáhne 30 kW. Zároveň je tento výrobce povinen se registrovat k dani z elektřiny. [8]

5.4 Mechanismus výběru ekologických daní

Princip výběru je u ekologických daní postaven na dvou okruzích. V prvním (tzv. bezdaňovém) okruhu se pohybují výrobky bez daně, i když dochází k jejich prodeji nebo nákupu. K zatížení ekologickou daní dochází při přechodu z bezdaňového okruhu do okruhu druhého (spotřebního), v němž dochází ke spotřebě. Ve spotřebním okruhu tedy nalezneme výrobky zdaněné, případně osvobozené od daně, ale při dalších nákupech nebo prodeji v tomto okruhu už zdanění nepodléhají. [4]

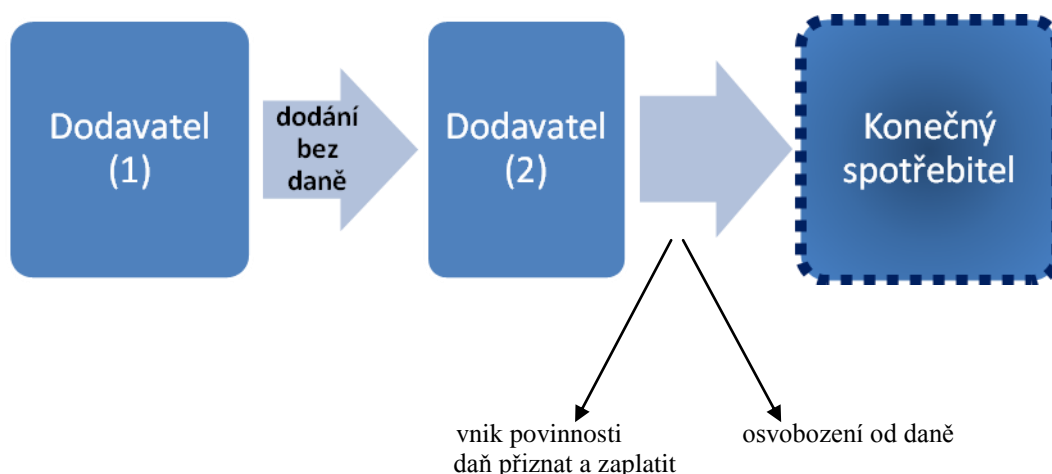
Schéma 1: Mechanismus výběru ekologických daní – obecně

Zdroj: [4], vlastní úprava

Výše uvedené schéma umožňuje snadno pochopit a identifikovat místo, kde dochází ke zdanění. V praxi je ale nutné určit, ve kterém okamžiku vzniká povinnost přiznat a zaplatit ekologickou daň. Dále je také třeba určit osoby, které se pohybují v bezdaňovém okruhu a které ve spotřebním, což vysvětluje následující schéma. [4]

Schéma 2: Mechanismus výběru ekologických daní – konkretizace schématu

Zdroj [4], vlastní úprava³

V bezdaňovém okruhu vystupují pouze dodavatelé. Jedná se především o obchodníky se zemním plynem, s elektřinou nebo pevnými palivy, kteří musí mít povolení celního úřadu k nabytí výrobku bez daně. Do této skupiny patří samozřejmě i výrobci těchto výrobků, těžařské společnosti (v případě pevných paliv) nebo operátor trhu s elektřinou.

Do spotřebního okruhu výrobek přechází v případě, že je dodán osobě, která nemá povolení nabývat výrobek bez daně (konečný spotřebitel). V této fázi musí dodavatel výrobek buď zdanit, nebo od daně osvobodit. Pokud dochází k pohybu výrobků mezi spotřebiteli v tuzemsku, jsou již včetně daně nebo osvobozeny. Ovšem v případě, že koneční spotřebitelé jsou každý z jiného členského státu Evropské unie (případně z členského státu a ze třetí země), může být výrobek zdaněn v obou státech. [4]

S mechanismem výběru daně souvisí dva druhy dokladů, které dodavatel při dodání pevných paliv, elektřiny nebo zemního plynu vystavuje obchodním partnerům. Jedním dokladem je daňový doklad, který od dodavatele obdrží konečný spotřebitel, jehož jednou z povinných náležitostí je údaj o celkové výši daně. Pokud spotřebitel nabývá výrobek jako osvobozený od daně, musí doklad obsahovat informaci, že jde o výrobek osvobozený. Druhým dokladem je doklad o prodeji, který dodavatel vydává jinému dodavateli. V praxi se tento doklad vystavuje mezi jak mezi obchodníky, tak i

³ Vzorek pozadí odpovídá prvnímu a druhému okruhu, které jsou uvedeny ve schématu 1

mezi výrobcem a obchodníkem. Od daňového dokladu se doklad o prodeji liší tím, že neobsahuje údaje o výši ekologické daně. Oba doklady se vystavují do 15 dnů ode dne dodání výrobku dodavateli. [4]

6. Daně a poplatky s vlivem na životní prostředí

Kromě ekologických daní lze v české daňové soustavě nalézt i některé další daně a poplatky, které pozitivně ovlivňují životní prostředí. Tyto daně a poplatky lze v širším pojetí označit taktéž jako ekologické, neboť jsou Ministerstvem životního prostředí ČR uváděny jako „poplatky a daně související s ochranou životního prostředí“ spolu s ekologickými daněmi.

6.1 Poplatky s dopadem na životní prostředí

Poplatky zpravidla mají, na rozdíl od daní, charakter jednorázových a ekvivalentních plateb. Odlišnost od daní lze vidět také v rozpočtovém určení, protože výnos z inkasovaných poplatků je použit na nápravu škod na životním prostředí nebo na podporu ekologicky příznivých projektů. Jak uvádí Ministerstvo životního prostředí, v České republice se kromě výše zmíněných ekologických daní používají k ochraně životního prostředí následující opatření:

- V oblasti ochrany vod
  - platba za odebrané množství podzemní vody
  - poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových
  - poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních
  - platba k úhradě správy vodních toků a správy povodí

- V oblasti nakládání s odpady
  - poplatky za uložení odpadů
  - místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů
  - úhrada za shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

- poplatek z komunální odpad
  - poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků (blíže v odstavci 6.1.1)
  - registrační a evidenční poplatky dle zákona o obalech
  - odvod na jaderný účet (souvisí se skladováním jaderného odpadu)

- V oblasti ochrany ovzduší
  - poplatek za znečišťování ovzduší
  - poplatky za výrobu a dovoz regulovaných látek a výrobků, které je obsahují

- V oblasti ochrany půdního fondu a horninového prostředí
  - odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu
  - poplatek za odnětí dle lesního zákona
  - poplatek za oprávnění provádět ložiskový průzkum
  - úhrada z dobývacího prostoru
  - úhrada z vydobytých nerostů na výhradních ložiskách nebo vyhrazených nerostů po jejich úpravě a zušlechtnění
  - odvod za kácení dřevin pro výstavbu

- V oblasti silniční dopravy
  - poplatek za využívání dálnic (vztahuje se na vozidla s hmotností do 3,5 t; tzv. dálniční známka)
  - mýtné (platí pro vozidla s hmotností nad 3,5 t, výše se odvíjí od počtu ujetých kilometrů, náprav a někdy také od časového období v týdnu) [11]

6.1.1 Poplatek za registraci (přeregistraci) motorového vozidla

Novela zákona o odpadech⁴ vnesla od roku 2009 v účinnost poplatky, který se platí při první registraci nebo při přeregistraci použitého motorového vozidla a je zanesen v § 37e Poplatky na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků zmíněného zákona. Důvodem zavedení tzv. „eko daně“ byla eliminace starých motorových vozidel na našich silnicích jednak hlediska bezpečnosti, ale především také z hlediska emisního.

Povinnost uhradit poplatek se vztahuje na žadatele o registraci použitého vozidla, které je zařazeno do kategorie M1 nebo N1, do registru silničních vozidel a to jak v případě první registrace vozidla v ČR (při dovozu), tak první přeregistrace u vozidel registrovaných v ČR. Od poplatku jsou osvobozeni žadatelé, kteří jsou držiteli průkazu ZTP či ZTP-P, a dále žadatelé, u nichž dochází k přeregistraci v důsledku zániku společného jmění manželů nebo v důsledku vypořádání a nabytí dědictví. Poplatek se také netýká historických vozidel. [11]

Výše poplatku je stanovena podle mezních hodnot výfukových plynů v souladu s předpisy Evropských společenství. Prozatím se pohybuje od 3 000 Kč (u normy EURO 2) do 10 000 Kč (u vozidel, která nesplňují žádnou emisní normu, tzv. EURO 0). Ministerstvo životního prostředí ovšem uvažuje o změně, která by znamenala zpoplatnění i emisní normy EURO 3, na kterou se dosud poplatek nevztahoval. Návrh na změnu obsahuje dvě možné varianty:

- Varianta 1 by zavedla zpoplatnění emisní normy EURO 3 částkou 3 000 Kč, což by dále znamenalo zvýšení poplatku u normy EURO 2 na 5 000 Kč, u normy EURO 1 a 0 na 10 000Kč.
- Varianta 2 by zavedla zpoplatnění emisní normy EURO 3 pouze částkou 1 500 Kč, takže u normy EURO 2 by došlo k navýšení pouze na 3 500 Kč a u vozidel splňující emisní normy EURO 1 a 0 by se paradoxně snížila na částku 8 500 Kč. [12]

---

⁴ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

6.2 Daně s dopadem na životní prostředí

Jak již bylo zmíněno, Ministerstvo životního prostředí uvádí i další daně s vlivem na životní prostředí. V souvislosti s oblastí znečišťování ovzduší lze uvést například daň silniční nebo spotřební daň z minerálních olejů.

6.2.1 Daň silniční

Značný podíl na znečišťování ovzduší mají bezesporu motorová vozidla. Nicméně silniční daň⁵ se vztahuje pouze na ta motorová vozidla, která jsou užívána k podnikání či jiné samostatné výdělečné činnosti. Přínos této daně spočívá v tom, že jsou od této daně osvobozena vozidla, která jsou ekologicky šetrnější k životnímu prostředí. Osvobození se tedy týká vozidel, která mají elektrický nebo hybridní pohon kombinující spalovací motor a elektromotor, automobily používající jako palivo plyn a vozidla s motorem, který spaluje benzin a etanol 85. [11]

6.2.2 Spotřební daň z minerálních olejů

Společně s daní z tabákových výrobků, lihu, piva, vína a meziproductů tuto daň legislativně upravuje zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Předmětem daně z minerálních olejů je značně početná řada produktů, které jsou blíže specifikovány kódem nomenklatury. Pro zjednodušení lze však říci, že předmětem daně z minerálních olejů jsou:

- motorové benziny, benziny jiné než motorové, letecké pohonné hmoty benzinového typu
- střední oleje a těžké plynové oleje
- těžké topné oleje
- odpadní oleje
- zkapalněné ropné plyny
- další minerální oleje a jejich směsi [11]

---

⁵ Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Všechny tyto komodity lze od daně osvobodit a to obvykle v případech, pokud je komodita využita k jinému účelu než k výrobě tepla nebo pohonu motorů. Blíže viz. §49 zákona č. 353/2003 SB., o spotřebních daních.

7. Metodický postup

Sepsání práce předcházelo studium odborné literatury, především Zákonu č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů a dostupných odborných internetových zdrojů. Následně byla sepsána teoretická část práce, kde dochází k seznámení s pojmem daně a daňovou soustavou. Dále jsou objasněny jednotlivé konstrukční prvky daně - pojem subjekt daně, předmět daně a osvobození daně. Následně je rozebrán základ daně, zdaňovací období, odpočty od základu daně, uvedeny sazby jednotlivých daní, slevy na dani a funkce daně. Dále jsou stručně zmíněny spotřební daně a jejich porovnání s prvky daní ekologických. V poslední kapitole teoretické části jsou popsány jednotlivé ekologické daně a mechanismus jejich výběru, který je názorně vysvětlen pomocí schématu a v neposlední řadě jsou v závěru teoretické části zmíněny další daně a poplatky, které souvisí s ochranou životního prostředí.

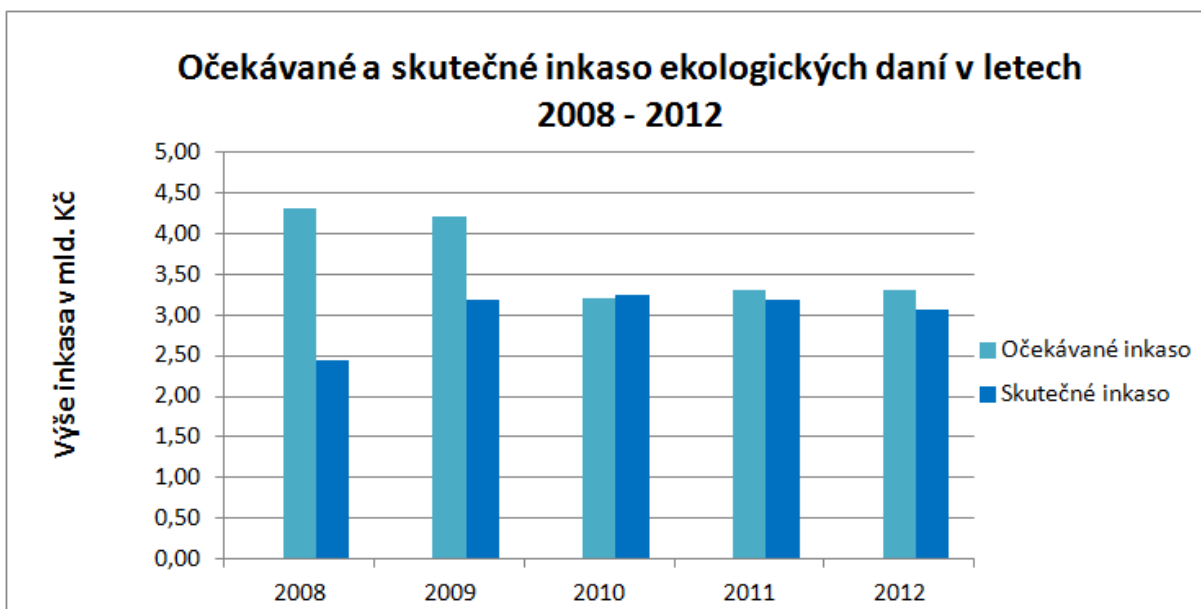
V praktické části práce dochází nejprve k porovnání očekávaných a skutečných výnosů z ekologických daní. Dále jsou srovnávána inkasa jednotlivých daní, tj. daně z pevných paliv, z elektřiny a ze zemního plynu a některých dalších plynů, od roku jejich zavedení (2008) do roku 2014 pomocí grafů, které jsou doplněny slovní analýzou. V závěru této části je stručně prezentován dopad ekologických daní. Následuje závěrečné shrnutí zpracované problematiky.

8. Průběh a výsledky šetření

V následující kapitole je nejprve znázorněno předpokládané a skutečné inkaso ekologických daní za všechny tři daně dohromady a následně jsou graficky znázorněna inkasa jednotlivých ekologických daní. Nejprve jsou popsána zjištění u daně z pevných paliv, následuje prezentace zjištěné výše inkasa u daní z elektřiny a následně u daně z zemního plynu a některých dalších plynů. Dále jsou zmíněny dopady ekologických daní

zjištěné na základě článku „Ex post analýza zavedení zdanění pevných paliv, zemního plynu a elektřiny“, který vyšel v roce 2013.

8.1 Inkaso ekologických daní

Obrázek 4: Očekávané a skutečné inkaso ekologických daní v letech 2008-2012

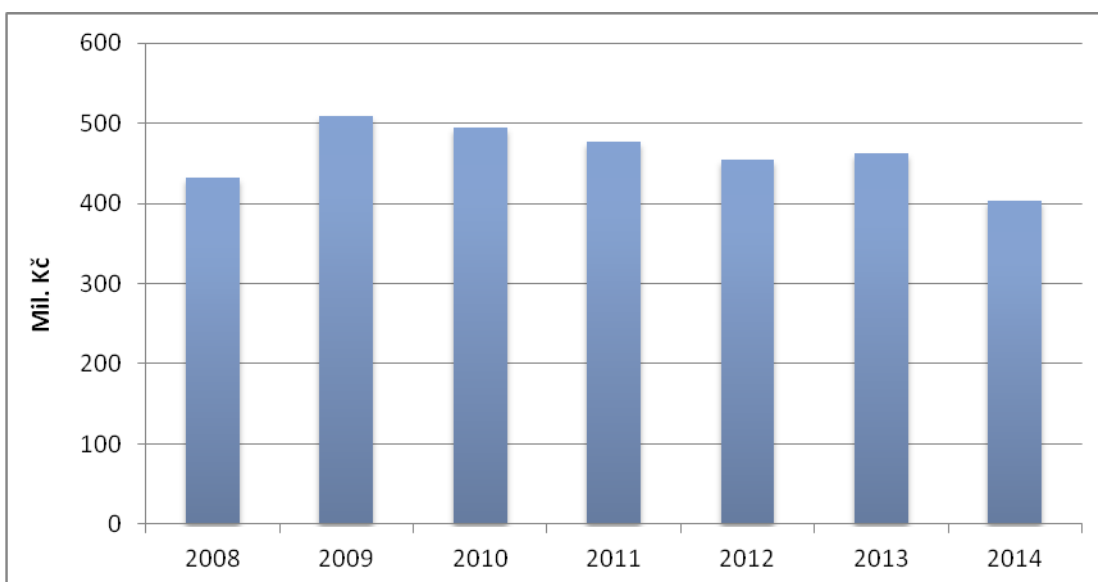
V prvním roce účinnosti ekologických daní, tedy v roce 2008, vláda odhadla výši jejich výnosu na 4,3 mld. Kč, avšak bylo inkasováno pouze 2,45 mld. Tento celkem markantní rozdíl oproti předpokladu byl pravděpodobně způsoben jednak předchozí nezkušeností s těmito daněmi, ale také předzásobením subjektů pevnými palivy v roce 2007, kdy se z nich daň prozatím nevybírala. V následujícím roce vynesly ekologické daně téměř 3,2 mld. Kč. Přestože vláda očekávala v roce 2009 výnos 4,2 mld., kterého ale nebylo dosaženo, činilo inkaso v tomto roce o 0,7 mld. více než v roce předchozím.

V roce 2010 inkaso ekologických daní překvapivě převýšilo očekávání vlády, neboť výnos činil 3,25 mld. Kč oproti odhadovanému výnosu 3,2 mld. V následujícím roce byl odhad inkasa naplněn téměř z 97 %, protože bylo dosaženo výnosu 3,19 mld. z plánovaných 3,2 mld. Kč. Oproti roku 2010 byl ale zaznamenán pokles o 0,06 mld. Kč. Výše inkasa ekologických daní v roce 2012 představuje v porovnání s ostatními předcházejícími obdobími (tj. od roku 2009) historicky nejnižší úroveň, neboť výše inkasa činila 3,06 mld. Kč. Celní správa uvádí, že tento trend byl způsoben reálným meziročním poklesem spotřeby elektrické energie, pevných paliv i zemního plynu, což

bylo pravděpodobně způsobeno reakcí spotřebitelů na zvyšující se ceny těchto energií, které vyvolaly snahu ušetřit ať už zamezením tepelným unikům (zateplením budov) nebo snížením nákladů na energii. Tento trend panoval i v roce 2013 a v roce 2014 dokonce ještě poklesl, neboť bylo inkasováno pouze 2,8 mld. Kč. Údaje za rok 2015 nejsou prozatím k dispozici, dokud celní správa nezveřejní výroční zprávu za rok 2015. Z dosavadního vývoje inkasa, které vykazuje klesající trend, lze vyvodit, že ekologické daně plní svůj účel, tedy omezují spotřebu takových produktů, které negativně působí na životní prostředí a zdraví obyvatelstva. [13]

8.2 Daň z pevných paliv

Graf 1: Výše inkasa daně z pevných paliv v letech 2008 – 2014

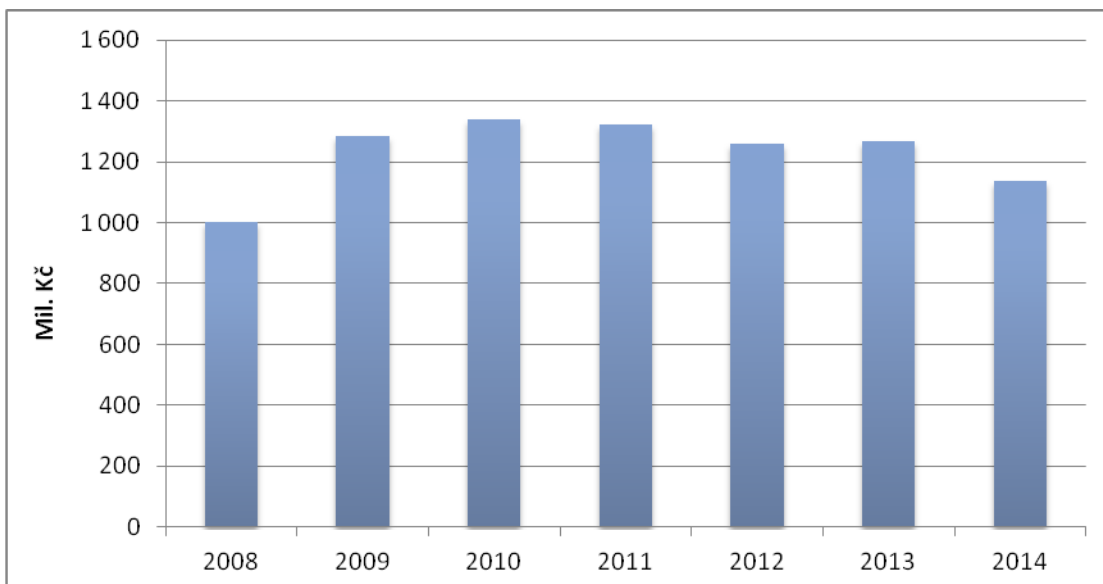
(zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu je zjevné, že výše inkasované daně z pevných paliv od roku jejího zavedení, tedy v roce 2008, až do roku 2009 vykazovala rostoucí trend. V roce 2008 bylo z těchto daní inkasováno pouze 0,43 mld. z plánovaných 1,7 mld. Jak už bylo uvedeno výše, Celní správa uvádí, že tento malý výnos mohl být způsoben předzásobením pevnými palivy v předchozím roce. Od roku 2010 výše inkasa postupně klesala. V tomto roce ani nebyl splněn předpokládaný výnos, který vláda očekávala, což bylo podle Celní správy způsobeno daňovými úniky, protože u těchto komodit nejsou u odběratelů ani u dodavatelů instalovány měřiče, které by usnadňovaly kontrolu daňové

povinnosti. V roce 2013 byl zaznamenán opět mírný nárůst, který však následně od roku 2014 vystřídal opětovný pokles inkasa této daně. [13]

8.3 Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů

Graf 2: Výše inkasa daně ze zemního plynu a některých dalších plynů v letech 2008 - 2014

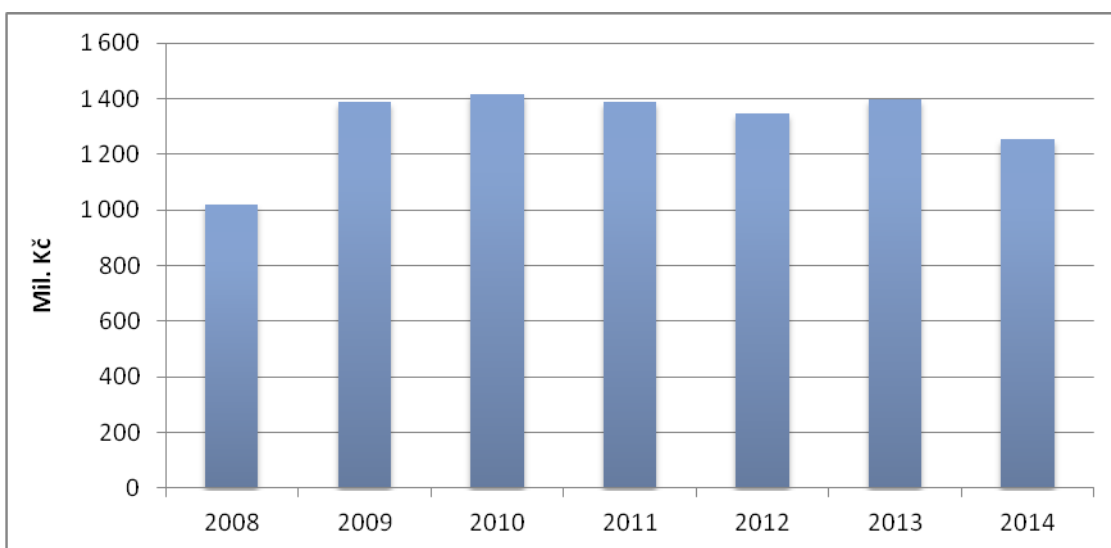

(zdroj: vlastní zpracování)

Z výše uvedených hodnot doplněných o graf je patrná značná odlišnost od výše inkasa daně ze zemního plynu a některých dalších plynů oproti inkasu daně z pevných paliv. Hodnoty inkasa daně ze zemního plynu jsou, dalo by se říci, téměř až trojnásobně vyšší. V roce zavedení daně, tj. rok 2008, byla ze zemního plynu vybrána daň ve výši mírně překračující 1 mld., přičemž vláda očekávala v tomto roce výnos ve výši 1,5 mld. Kč. Do roku 2010 se výnos z této daně neustále zvyšoval. Odhad v tomto roce byl převyššen cca o 0,04 mld. Kč. Avšak od roku 2011 výnos postupně klesá a v roce 2014 je daňový výnos oproti roku 2013 mírně nižší, zato téměř o 200 milionů korun vyšší než v roce zavedení této daně. Proto lze říci, že ekologické daně splnily svůj účel. [13]

8.4 Daň z elektřiny

Graf 3: Výše inkasa daně z elektřiny v letech 2008 - 2014

(zdroj: vlastní zpracování)

V roce 2008 vláda očekávala výnos z daně z elektřiny ve výši 1,1 mld. Kč, ve skutečnosti bylo inkasováno okolo 1 mld. Kč. Stejně jako u předchozích dvou daní výše daňového výnosu v prvních třech zdaňovacích obdobích roste. V roce 2010 byl dokonce odhad inkasa převyšěn asi o 0,2 mld. Kč, ale od roku 2011 inkaso rovnoměrně klesá až do roku 2013, kde dosahuje téměř stejné výše jako v roce 2010. V roce 2014 byl zaznamenán opětovný pokles inkasované částky. [13]

8.5 Analýza dopadů ekologických daní

Před zavedením ekologických daní uveřejnilo Ministerstvo životního prostředí analýzu, která se zaměřila na možné dopady, které zavedení těchto daní přinese různým ekonomickým subjektům. Vybrané dopady a skupiny, kterých se bude dopad týkat, je možné vidět v následující tabulce:

Tabulka 1: Očekávané dopady ekologických daní

Dotčená skupina	Očekávaný dopad
Veřejný sektor	Nárůst administrativních nákladů na výběr nových daní
Vliv na podnikatelské prostředí obecně	Zvýšení nákladů podnikatelů vlivem vyšších cen energií
* Daň ze zemního plynu	Snížení spotřeby zemního plynu ve výši 2,5 %
* Daň z elektřiny	Snížení spotřeby elektřiny ve výši 0,5 %
* Daň z pevných paliv	Snížení spotřeby pevných paliv ve výši 4,5 %
Domácnosti	Zvýšení cen paliv a elektřiny včetně DPH - elektřina 1 %, uhlí 9,1 % a plyn 4,2 %
	Průměrný nárůst výdajů na domácnost o 704 Kč ročně a zvýšení výdajů na osobu o 314 Kč za rok
Ostatní relevantní dopady	Snížení spotřeby energií (úspory, zvyšování energetické účinnosti výroby, substituce za méně energeticky náročnou výrobu, apod.)
Hospodářský růst	Předpoklad zpomalení růstu v odvětvích využívajících velké množství energie při výrobě

Zdroj: [14], vlastní úprava

Protože jsou ekologické daně v České republice zavedeny více jak pět let, je možné analyzovat a vyhodnotit jejich prozatímní dopady. Rozbor a hodnocení dopadů těchto daní bylo zveřejněno v článku Ex post analýza zavedení zdanění pevných paliv, zemního plynu a elektřiny, který vyšel v roce 2013. Tato analýza byla zpracována na základě dat z Českého statistického úřadu, Českého hydrometeorologického ústavu a Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky.

Skutečný daňový dopad nebylo na základě zvolené metodiky, která byla v analýze použita, možné zjistit, což je v jistém smyslu omezení, ale článek přináší alespoň náhled toho, jaké oblasti ekonomiky byly ekologickými daněmi ovlivněny ať už pozitivním nebo negativním směrem.

Z analýzy vyplývá, že zavedení ekologických daní mělo vliv na zvýšení cen v několika energeticky náročných odvětvích. Nejvyšší meziroční nárůst cen byl zaznamenán v období 2007-2008 ve třech odvětvích, a to těžba a dobývání, koks a rafinované ropné produkty a elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch. Z části byla potvrzena i domněnka, že ekologické daně jsou příčinou vyššího využívání elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů.

V dotyčné analýze bylo také potvrzeno, že došlo ke snížení spotřeby uhlí. Očekávání ministerstva životního prostředí ohledně dopadů ekologických daní bylo snížení spotřeby pevných paliv o 4,5 %. Ve skutečnosti došlo v letech 2007-2008 k meziročnímu poklesu spotřeby černého uhlí o 9,2 % a hnědého uhlí o 6,9 %, proto lze říci, že ekologické daně plní v tomto ohledu svůj účel, i když není vyloučeno, že na snížení spotřeby této komodity mohou působit i další vlivy. Vyhodnocením analýzy byl také potvrzen předpoklad, že ekologické daně mají pozitivní vliv na snižování produkce emisí CO₂, především v odvětví veřejné energetiky které patří k největším producentům těchto emisí v České republice. [14]

9. Ekologické daně v zemích Evropské unie

Snahou Evropské unie je harmonizace daňových systémů všech členských států. V případě ekologických daní proběhla harmonizace na základě Směrnice 2003/96/ES. V této směrnici jsou stanoveny minimální výše sazeb daní u energetických produktů podle způsobu jejich využití. V roce 2004 byla tato směrnice doplněna Směrnicí 2004/74/ES a některým státům bylo povoleno dočasné osvobození od daně nebo uplatnění nižších sazeb daní. K tomuto opatření Evropská unie přistoupila z toho důvodu, aby zavedením nových daní nebyla ohrožena konkurenceschopnost těchto členských států. Dále jsou v této kapitole stručně uvedeny ekologické daně, které jsou vybírány v jiných členských státech Evropské unie.

Francie

Ve Francii jsou pro vládu ekologické daně velmi důležité, i když na celkových daňových příjmech velký podíl nemají. Vždyť daň ze znečištění tvoří pouze 0,4 % celkových příjmů, daň z dopravy 0,8 %. Trochu lépe jsou na tom daně z energií, které přináší 4,4 % z celkových daňových příjmů. V oblasti ekologických daní se lze ve Francii setkat například s těmito:

- Daň z odstraňování domovního odpadu
- Daň ze znečištění

- tato daň funguje na principu „znečišťovatel platí“ a byla zavedena za účelem omezit chování, které představuje značné riziko pro životní prostředí
- sazba má velké rozpětí v závislosti na tom, o jaký předmět daně jde, například sazba daně za skladování domovního odpadu nebo odstranění průmyslových odpadů činí 7,5 – 36 EUR za tunu odpadu nebo daň za povolení k provozování a činnost průmyslových a obchodních podniků, které představují zvláštní rizika pro životní prostředí, se sazba pohybuje od 442.10 EUR za malé a střední podniky až do 2 225.76 EUR pro většinu ostatních firem
- Daň civilního letectví
  - daň je vybírána od všech leteckých společností působících ve Francii
  - předmětem daně je počet cestujících a hmotnost nákladu nebo zásilek přepravovaných z francouzských letišť
  - sazba se pohybuje rozmezí od 1,17 EUR za tunu nákladu nebo poštovní zásilky naložené do letadla do 7,04 EUR za cestujícího [15]

Spojené království

Ekologické daně a poplatky ve Spojeném království jsou jedny z nejvyšších v Evropské unii. Nejdůležitějšími jsou daně z energie, ale v oblasti životního prostředí jsou dále využívány následující:

- Daň ze skládky
  - poplatníkem je provozovatel skládky
  - předmětem daně je likvidace odpadu v místě povoleném pro skládku
  - sazba daně se odvíjí od hmotnosti a druhu odpadu, základní sazba je 24 GBP za tunu a snížená sazba je 2 GBP za tunu odpadu
- Daň z těžby
  - poplatníky jsou provozovatelé lomů
  - zdanění se vztahuje na vznik přírodního kameniva (pískovce a šterku)
  - v současnosti je sazba daně 1,95 GBP za tunu v celém Spojeném království, kromě Severního Irsku, kde tato sazba činí 0,39 GBP za tunu

- Daň za změnu klimatu
  - tato daň se týká již zmíněné daně z energie, neboť předmětem daně jsou dodávky energetických produktů pro osvětlení nebo vytápění
  - sazby se liší podle zdaňované komodity, konkrétně u elektřiny sazba činí 0,00441 GBP za kilowatthodinu, u plynu 0,00154 GBP za kWh, u ropného plynu 0,00985 GBP za kilogram a u ostatních komodit činí sazba 0,01201 GBP za kilogram [16]

Dánsko

V Dánsku jsou výnosy z ekologických daní nejvyšší ze všech zemí Evropské unie. Nejvíce ekologických daní je zde uvaleno na podniky. Dánsko rozděluje tyto daně do tří obecných skupin a to následovně: daně na produkty škodící životnímu prostředí při výrobě nebo spotřebě, daně z vypouštění znečišťujících látek (oxid uhličitý) a daně z omezených zdrojů. Ekologické daně jsou v Dánsku uvaleny na tyto položky:

- Voda z vodovodu
  - daň je uvalena na podzemní i povrchovou vodu
  - sazba daně je 5 DKK za m³ a konečná daň se odvíjí od množství vody dodané spotřebiteli nebo alespoň 90% z těžby
- Odpadní voda
  - předmětem daně je odpadní voda vypouštěná do řek, potoků, jezer a moře a vody prosakující do půdy
  - sazba daně je závislá na obsahu škodlivých látek ve vypouštěné vodě, u dusičnanů je sazba 20 DKK za kg, u organických materiálů sazba činí 11 DKK za kg a u fosfátů 110 DKK za kg
  - obsah škodlivin ve vypouštěné vodě je zjišťován měsíčním měřením nebo stanoven podle nastavených standardů
- Síra
  - předmětem této daně jsou produkty, které obsahují více jak 0,05 % síry, tzn. plynový olej a motorová nafta, topný olej, palivo dehet, petrolej,

uhlí, ropný koks, hnědé uhlí, benzín (olovnatý a bezolovnatý), LPG, plyn z rafinerií, zemní plyn, síra obsažená v dřevu, slámě, odpadu atd. užívaných pro energetické účely v elektrárnách s kapacitou 1000 kW a více

- sazby jsou stanoveny následovně: 20 DKK za kg za výše zmíněné energetické produkty, 40 DKK za tunu u dřeva, 23 DKK za tunu u slámy a u odpadu 9 DKK za tunu

- Pesticidy

- do této skupiny zdaňovaných produktů patří například chemické výrobky pro dezinfekci půdy, kde je sazba daně 35% z maloobchodní ceny včetně spotřební daně a DPH; chemické výrobky pro snížení růstu rostlin a chemické prostředky na odpuzování hmyzu a savců, u nichž sazba daně činí 25% z maloobchodní ceny včetně spotřební daně a DPH; chemikálie pro ničení řas nebo odpuzovače krys, myší, krteků a králíků, kde sazba daně činí 3% z maloobchodní ceny, včetně spotřební daně a DPH

- Dusík

- předmětem daně jsou amoniaky, amoniak chloridu, hnojiva a umělá hnojiva, dusičnany v granulovaném hnoji nebo jinak zpracované
- sazba daně je 5 DKK za kg dusíku

- Jednorázové nádoby a některé další obaly

- zdaněny jsou produkty jako balení a multi-balení s objemem obsahu nejvýše 20 litrů, balení a multi-balení z jakéhokoliv jiného materiálu, plastové nebo papírové sáčky s obsahem více než pět litrů, jednorázové nádoby, fólie používané pro balení potravin
- sazba daně se odvíjí od druhu materiálu a pohybuje se v rozmezí od 0,05 DKK do 33,30 DKK

- Oxid uhličitý

- daň se vztahuje na naftu, benzín, topný olej, petrolej, elektřinu, plyn, rafinérský plyn a uhlí a každý produkt má svou sazbu:
- plynový olej a motorová nafta: 0,243 DKK / l, benzín: 0,22 DKK / l

- uhlí: 217,8 DKK /t, hnědé uhlí: 160,2 DKK / t
- topný olej: 0,288 DKK / kg
- petrolej: 0,243 DKK / l
- koks: 290,7 DKK / t
- elektřina: 0,09 DKK / kWh
- autoplyn (LPG): 0,144 DKK / l
- minerální oleje: 0,261 DKK / kg
- zemní plyn: 0,198 DKK / m³ [17]

Nizozemsko

Daně v oblasti ochrany životního prostředí začalo Nizozemsko používat už v roce 1970. Ekologické daně v Nizozemsku jsou druhé z nejvyšších v Evropské unii. V této zemi se lze setkat s následujícími daněmi k ochraně životního prostředí:

- Daň z podzemní vody
  - daň je vybírána od subjektů, které vytěžují podzemní vodu
  - sazba daně za metr krychlový vydobyté vody činí 0,1883 EUR
- Daň z odpadu
  - předmětem daně je množství odpadu dodané na skládku nebo firmě zpracovávající odpad
  - sazba pro rok 2015 činí 13 EUR/1000kg
- Daň za vodu z vodovodu
  - daň je vybírána za množství vody dodané spotřebitelům
  - sazba daně činí 0,333 EUR/m³
- Daň z uhlí
  - vybírá se z dovezeného uhlí nebo z uhlí určené ke spotřebě
  - sazba je 14,40 EUR za tunu [18], [19]
- Daň z energií má různé sazby pro jednotlivé zdroje energie:
  - zemní plyn (až do 5000 m³): 0,1911EUR/m³
  - stlačený zemní plyn: 0,16EUR/m³

- elektřina (do 10000 kWh): 0,1196 EUR/kWh
- další sazby viz [19]

Španělsko

V porovnání s ostatními členskými státy jsou výnosy z ekologických daní ve Španělsku obecně nízké. V této zemi se lze setkat například s těmito daněmi:

- Daň z maloobchodních prodejů některých minerálních olejů
  - předmětem daně je maloobchodní prodej uhlovodíků
  - sazba daně se vztahuje na objem prodaného uhlovodíku a liší se následovně: u bezolovnatých motorových paliv, nafty a petroleje pro obecné použití činí sazba 24 EUR/1000 litrů, u motorové nafty pro zvláštní účely je sazba 6 EUR/1000 litrů a u topného oleje činí sazba 1 EUR/t

- Daň z elektřiny
  - předmětem daně je výroba nebo dovoz elektrické energie
  - sazba činí 4.864 % [20]

V rámci Evropské unie mají členské státy díky Směrnici 2003/96/ES, kterou později nahradila Směrnice 2004/74/ES, povinnost zdaňovat elektřinu, zemní plyn a pevná paliva. Ve vybraných zemích uvedených výše si lze všimnout i některých odlišností oproti České republice. Například ve Francii je inkasována daň od leteckých společností, v Nizozemsku se lze setkat s daní za vodu z vodovodu stejně jako v Dánsku, kde jsou dále zdaněny pesticidy (zahrnující různé chemické látky jako například odpuzovače krtků, myši nebo látky pro dezinfekci půdy). Ve Spojeném království se platí například daň z těžby, která u ostatních vybraných zemí nebyla shledána. Stejně jako v České republice tak i ve výše zvolených zemích jsou zdaněny látky, jako jsou benzín, nafta petrolej a podobně.

10. Shrnutí zjištěných výsledků

Cílem práce bylo charakterizovat ekologické daně v České republice, které nabýly účinnosti k 1. lednu 2008. Povinnost zavést tyto daně vycházela ze Směrnice 2003/96/ES.

V práci jsou charakterizovány jednotlivé ekologické daně, tedy daň z pevných paliv, ze zemního plynu a některých dalších plynů a daň z elektřiny, které byly do českého daňového systému zapracovány zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kde jsou legislativně upraveny v částech čtyřicet pět, čtyřicet šest a čtyřicet sedm.

Ekologické daně nejsou zaváděny izolovaně, ale v rámci tzv. ekologické daňové reformy, která měla v České republice probíhat ve třech etapách. Jejich postupné zavádění souvisí s harmonizací daňových systémů států v rámci Evropské unie. Aby se zavedením nových daní nesnížila konkurenceschopnost jednotlivých států, byla Směrnice 2003/96/ES nahrazena Směrnicí 2004/74/ES, která umožňovala vybraným státům uplatňovat do určitého okamžiku minimální sazby daní.

Nové daně měly být tzv. výnosově neutrální, což bylo hlavním mottem ekologické daňové reformy. Jejich zavedením se tedy nezvýšilo daňové zatížení. Vyšší výnos z těchto nově zavedených daní měl být jistým způsobem kompenzován snížením jiných daní. V České republice byla výnosová neutralita zajištěna snížením příspěvku na sociální pojištění u zaměstnavatelů z původních 26 % na 25 % a u zaměstnance byla sazba snížena na 6,5 % z původních 8 %.

V České republice lze vysledovat, že zavedení ekologických daní mělo vliv na zvýšení cen v energeticky náročných odvětvích a dále také přispěly k vyššímu využívání elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů. V letech 2007-2008 došlo k meziročnímu poklesu spotřeby černého uhlí o 9,2 % a hnědého uhlí o 6,9 %, takže lze konstatovat, že ekologické daně plní v tomto ohledu svůj účel, i když není vyloučeno, že na snížení spotřeby této komodity mohou působit i další vlivy. Dále byl zaznamenán pokles produkce emisí CO₂, což je pravděpodobně také zásluhou ekologických daní.

Stav životního prostředí v České republice je dále regulován dalšími daněmi (i když nebyly zavedeny jako ekologické) a poplatky. Mezi tyto prostředky patří například

daně spotřební nebo daň silniční. Od roku 2009 vešel v účinnost poplatek, který se platí při první registraci nebo při přeregistraci použitého motorového vozidla a je zakotven v zákoně o odpadech jako poplatek na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků. Účelem tohoto poplatku je eliminace starých motorových vozidel na našich silnicích nejen hlediska bezpečnosti, ale především také i z hlediska emisního. Výše poplatku je stanovena podle mezních hodnot výfukových plynů v souladu s předpisy Evropských společenství a prozatím se pohybuje od 3 000 Kč do 10 000 Kč. Ministerstvo životního prostředí ovšem uvažuje o změně, která by znamenala zpoplatnění i dalších vozidel, na která se dosud poplatek nevztahoval. Návrh na změnu obsahuje dvě varianty, ale předpokládá se, že schválena bude varianta první, neboť u varianty druhé by paradoxně došlo ke snížení poplatku u takových vozidel, která značně zatěžují životní prostředí svými emisemi.

Stejně jako Česká republika, kde jsou k ochraně životního prostředí využívány nejen ekologické daně ale i další daně a poplatky, tak i jiné vybrané členské státy mají spolu s daněmi ekologickými další daně, pomocí nichž státy zamezují poškozování životního prostředí. Kupříkladu ve Francii je inkasována daň od leteckých společností, v Nizozemsku se lze setkat s daní za vodu z vodovodu stejně jako v Dánsku, kde jsou dále zdaněny pesticidy (zahrnující různé chemické látky jako například odpuzovače krtků, myši nebo látky pro dezinfekci půdy). Ve Spojeném království se platí například daň z těžby, která u ostatních vybraných zemí nebyla zjištěna. Stejně tak jsou ve výše zvolených zemích zdaněny látky, jako jsou benzín, nafta petrolej a podobně.

11. Závěr

Podnětem pro zavádění ekologických daní je ochrana životního prostředí s cílem omezit výrobu a spotřebu ekologicky škodlivých produktů. Ekologické daně patří svým charakterem mezi daně nápravné, proto se snaží motivovat ekonomické subjekty k takovému chování, které přispívá ke zmírnění poškození životního prostředí a jeho vlivů na lidské zdraví.

Cílem práce bylo přiblížit čtenáři problematiku daně z pevných paliv, ze zemního plynu a některých dalších plynů a elektřiny, které se souhrnně označují jako ekologické daně, jejichž úkolem je snížit negativní dopady na životní prostředí.

K 1. lednu 2008 České republiky vznikla povinnost zavést tyto daně z elektřiny, z pevných paliv a ze zemního plynu z důvodu členství v Evropské unii. Výše zmíněná daňová povinnost byla koncipována v části čtyřicet pět až čtyřicet sedm zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Zmiňované části jsou zpracovány analogicky a zahrnují identické principy zdanění.

V teoretické části práce byly vysvětleny dílčí konstrukční prvky daně, tedy pojem objekt daně a subjekt daně a osvobození daně. Dále byl rozebrán pojem základ daně, odpočty od základu daně, zdaňovací období, uvedeny sazby jednotlivých daní, slevy na dani a funkce daní. V neposlední řadě byly stručně popsány spotřební daně, do kterých byly ekologické daně při zavedení zařazeny. Následuje porovnání obou skupin daní. V závěru teoretické části byla popsána daň z pevných paliv, daň ze zemního plynu a některých dalších plynů a daň z elektřiny a mechanismus jejich výběru a dále jsou uvedeny poplatky a další daně, které mají vliv na životní prostředí.

Dále bylo v práci analyzováno, jaké mají ekologické daně dopady na životní prostředí. Přestože jsou tyto daně účinné již několikátým rokem, jejich konkrétní dopady nebylo snadné analyzovat, protože na spotřebu energetických produktů mohou mít vliv i jiné aspekty.

V praktické části práce byla nejprve porovnána očekávaná inkasa se skutečnými a dále byla zkoumána inkasa jednotlivých ekologických daní v období od jejich zavedení, tj. od roku 2008, až do roku 2014. Z grafického zpracování je patrné, že daňový výnos se od roku zavedení postupně zvyšoval, avšak od roku 2011 byl zaznamenán postupný pokles tohoto výnosu, což znamená, že daně splnily svůj účel a motivovaly ekonomické subjekty k takovému chování, které tolik nezatěžuje životní prostředí a zdraví obyvatel. Další naplnění poslání ekologických daní lze spatřit v tom, že v letech 2007-2008 došlo k meziročnímu poklesu spotřeby černého uhlí o 9,2 % a hnědého uhlí o 6,9 % namísto plánovaného snížení spotřeby pevných paliv o 4,5 %, se kterým zprvu počítalo ministerstvo životního prostředí.

S přihlédnutím k tomu, že cena obnovitelných zdrojů energie je vyšší než cena zdrojů neobnovitelných, je možné vydedukovat, že tato situace nepodněcuje ekonomické subjekty k takovému chování, které by vedlo k využívání obnovitelných

zdrojů. V tomto ohledu by proto rozhodně nebyla marná určitá podpora, která by pomohla konkurenceschopnosti obnovitelných zdrojů vůči ostatní zdrojům.

Protože bylo v průběhu šetření zjištěno, že po zavedení ekologických daní došlo ke snížení spotřeby pevných paliv, především černého a hnědého uhlí, a zároveň dochází k postupnému snižování výnosů z těchto daní, lze tedy konstatovat, že ekologické daně mají očekávaný pozitivní vliv na životní prostředí. Nesmí být ale opomenuto, že takovýto vývoj může být způsoben i jinými vlivy.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- [1] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [2] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, 301 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [3] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*. 12. aktualizované vydání. Praha: 1. VOX, 2014, 391 pages. ISBN 978-808-7480-236.
- [4] SVÁTKOVÁ, Slavomíra. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-443-7.

Elektronické zdroje

- [5] *Ekologické daně - Portál POHODA* [online]. 2012 [cit. 2015-08-17]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ostatni-dane/ekologicke-dane/ekologicka-dan>
- [6] *Ministerstvo financí České republiky: Zákon č. 261/2007 Sb.* [online]. 2007 [cit. 2015-08-27]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2007/zakon-o-stabilizaci-verejnych-rozpoctu---6826>
- [7] *Celní správa ČR: Statistická data z oblasti výroby, dopravy a dovozu pevných paliv, zemního plynu a ostatních plynů a elektřiny* [online]. 2013, 2015 [cit. 2015-08-27]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/statistiky/Stranky/ekodane.aspx>
- [8] *Informace o osvobození od daně u ekologicky šetrné elektřiny* [online]. 2015, 30. 11. 2015 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/dane/ekologicke-dane/Obecn%20EKO%20informace/Informace_15_60047.pdf
- [9] *MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ: Ekologická daňová reforma* [online]. 2008 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/edr>
- [10] NĚMCOVÁ, Petra a Vojtěch KOTECKÝ. *Ekologická daňová reforma: impuls pro modernizaci ekonomiky* [online]. Brno: Hnutí Duha, 2008 [cit. 2016-04-04]. Studie (Hnutí DUHA - Přátelé Země ČR). ISBN 978-80-86834-25-2.

- [11] Ministerstvo životního prostředí. *Přehled poplatků a daní v ČR souvisejících s ochranou životního prostředí* [online]. 2013 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poplatky/\\$FILE/oedn-poplatky_dane_CR-20130918.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poplatky/$FILE/oedn-poplatky_dane_CR-20130918.pdf)
- [12] *Ekologická daň 2016* [online]. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: <http://ekodan.eu/ekologicka-dan-2016/>
- [13] *Výroční zprávy Celní správa ČR* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/stranky/vyrocní-zpravy.aspx>
- [14] ZIMMERMANNOVÁ, Jarmila a Michal MENŠÍK. Ex post analýza zavedení zdanění pevných paliv, zemního plynu a elektřiny. *Politická ekonomie* [online]. 2013, **2013**(1), 46-66 [cit. 2016-04-08]. DOI: 10.18267/j.polek.883. ISSN 0032-3233. Dostupné z: <http://www.vse.cz/polek/883>
- [15] *Environmental Taxes in France* [online]. 2009 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/environmental-taxes/france>
- [16] *Environmental Taxes in United Kindom* [online]. 2009 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/environmental-taxes/united-kingdom>
- [17] *Environmental Taxes in Denmark* [online]. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <https://www.cfe-eutax.org/taxation/environmental-taxes/denmark>
- [18] *Environmental taxes in Netherland* [online]. 2009 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/environmental-taxes/netherlands>
- [19] *Tabellen tarieven milieubelastingen* [online]. 2015 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/overige_belastingen/belastingen_op_milieugrondslag/tarieven_milieubelastingen/tabelle_n_tarieven_milieubelastingen?projectid=6750bae7-383b-4c97-bc7a-802790bd1110
- [20] *Environmental taxes in Spain* [online]. 2009 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.cfe-eutax.org/taxation/environmental-taxes/spain>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Předmět zdanění.....	4
Obrázek 2: Typy slev na dani	7
Obrázek 3: Princip ekologické daňové reformy	12
Obrázek 4: Očekávané a skutečné inkaso ekologických daní v letech 2008-2012	27

Seznam schémat

Schéma 1: Mechanismus výběru ekologických daní – obecně	20
Schéma 2: Mechanismus výběru ekologických daní – konkretizace schématu	21

Seznam grafů

Graf 1: Výše inkasa daně z pevných paliv v letech 2008 – 2014.....	28
Graf 2: Výše inkasa daně ze zemního plynu a některých dalších plynů v letech 2008 - 2014	29
Graf 3: Výše inkasa daně z elektřiny v letech 2008 - 2014.....	30

Seznam tabulek

Tabulka 1: Očekávané dopady ekologických daní	31
---	----

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Hejduková Blanka	Trojovice 5, Trojovice	I1301103

TÉMA ČESKY:

Ekologické daně a jejich význam

TÉMA ANGLICKY:

Environmental taxes and their importance

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Pavel Jedlička, CSc. - KE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cílem práce je nastínit právní regulaci ekologických daní v české daňové soustavě a vývoj jejich inkasa v ČR.

Osnova:

1. Úvod
2. Teoretická východiska daně
3. Ekologické daně
4. Vývoj inkasa ekologických daní v ČR
5. Závěr

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 5., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2014. 12. aktualizované vydání. Praha: 1. VOX, 2014, 391 pages. ISBN 978-808-7480-236.

MARKOVÁ, Hana. Daňové zákony 2015: úplná znění platná k 1. 1. 2015. Praha: Grada, 2015, ISBN 978-80-247-5507-6.

Podpis studenta:

.....

Datum:

.....

Podpis vedoucího práce:

.....

Datum:

.....

ⁱ Daní z hlavy se rozumí daň, uložená každému poplatníkovi bez ohledu na jeho příjem. Je tedy pro všechny stejná.

ⁱⁱ Daň výnosová postihuje určitý typ výnosu, např. výnos ze zemědělské usedlosti, živnosti apod. Zjišťuje se k určitému okamžiku.

ⁱⁱⁱ Stavová veličina je taková, která vyjadřuje množství, zásobu, stav.

^{iv} Toková veličina je taková, která vyjadřuje tok, přesun. Zjišťuje se za časový úsek, jako je rok, měsíc apod.

^v Daňovým územím se rozumí území České republiky.

^{vi} Spalné teplo v původním vzorku se prokazuje výsledky měření akreditované laboratoře, které nesmí být starší než 1 rok.